

3. ปัญหาจากข้อกำหนดของการดำเนินการในการบรรจุภัณฑ์

การบรรจุภัณฑ์ผู้ผลิตจะกระทำตามสบายโดยปล่อยให้ไปตามสภาพของพัสดุหรือผลิตภัณฑ์ไม่ได้ การบรรจุภัณฑ์อย่างน้อยต้องคำนึงถึงอุปสรรคในด้านการดำเนินการอยู่ 4 ด้านดังนี้

3.1 ข้อกำหนดด้านต้นทุน ผลิตภัณฑ์บางประเภทจำเป็นต้องใช้วัสดุเฉพาะในการบรรจุภัณฑ์ จะใช้สิ่งอื่นทดแทนไม่ได้ ส่วนใหญ่วัสดุที่ใช้ในการบรรจุภัณฑ์มักจะมีราคาแพง การใช้วัสดุจึงต้องประหยัดเป็นพิเศษ การทำให้เกิดการประหยัดโดยทั่วไปมักจะใช้วัสดุให้เกิดความพอดีไม่เหลือเศษ ฉะนั้นพนักงานในระดับปฏิบัติการในการบรรจุจึงต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้หรือตัดวัสดุเพื่อการบรรจุภัณฑ์ ดังเช่น กระดาษห่อ 1 แผ่น บรรจุผลิตภัณฑ์ได้ 5 ชิ้น ผู้ไม่มีความชำนาญจะบรรจุได้เพียง 4 ชิ้นเท่านั้น ทำให้วัสดุเหลือเศษที่ต้องทิ้งทำให้ต้นทุนในด้านการบรรจุภัณฑ์สูง พนักงานทำการบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญต่อต้นทุนในด้าน

การบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างมาก ฉะนั้นความตั้งใจและความรักงานของพวกเขาย่อมมีความสำคัญเป็นอย่างมาก หากเขาตั้งใจทำงานแล้วจะทำให้การบรรจุภัณฑ์มีคุณภาพ คือการบรรจุภัณฑ์จะเป็นไปตามที่ควรจะเป็น และยิ่งไปกว่านั้นจะช่วยประหยัดจากการใช้วัสดุเพื่อการบรรจุภัณฑ์

การที่กิจการบางกิจการมีข้อจำกัดทางด้านต้นทุนมักจะทำให้การบรรจุภัณฑ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร คือไม่สามารถป้องกันสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ ไม่ทนต่อความร้อน ความชื้น และการขนส่ง เป็นต้น การเก็บรักษาต้องกระทำกันเป็นพิเศษ เช่น ผลิตภัณฑ์บางประเภทบรรจุลงในกล่องกระดาษ แต่เนื่องจาก การประหยัดมากจึงใช้กระดาษเกรดต่ำสุดซึ่งมีคุณสมบัติที่เกิดการเสียได้ง่าย คือมีลักษณะกรอบ ดุดซีมน้ำ และความชื้นได้ง่าย ฉะนั้นสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีอัตราการหมุนเวียนต่ำจึงไม่ควรใช้วัสดุประเภทนี้ หรือแม้กระทั่งจะเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอัตราการหมุนเวียนสูง แต่สภาพคลังสินค้าไม่ดีพอ เช่น หลังคารั่ว ความชื้นเข้าถึง การขนส่งเสี่ยงต่อด้านธรรมชาติก็ควรหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุดังกล่าวเพื่อการบรรจุภัณฑ์อีกเช่นกัน

3.2 ข้อกำหนดด้านการขนส่ง การออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรได้คำนึงถึงขนาดและน้ำหนักของการบรรจุให้พอดีและเหมาะสมกับยานพาหนะที่จะใช้ หากบรรจุในขนาดที่ไม่มากพอกับการจัดส่งจะทำให้ ค่าขนส่งแพงมาก เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์จำเป็นต้องพิจารณาถึงความกว้างและความยาวของรถบรรทุก ระยะเวลา ขนาดของคอนเทนเนอร์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการประหยัดและได้ขนาดมาตรฐานในการจัดส่ง ฉะนั้น บ่อยครั้งความกว้างยาวของยานพาหนะอาจเป็นอุปสรรคต่อการบรรจุภัณฑ์อยู่มาก เพราะหากการบรรจุ ไม่ปรับตามสภาพของการขนส่งอาจทำให้เกิดการเสียหายต่อกิจการได้ การบรรจุพาเลทลงในตู้ในปัจจุบันจะใช้ พาเลท ISO ซึ่งมีขนาด 1.165 x 1.165 เมตร เพื่อให้สามารถบรรจุในตู้คอนเทนเนอร์ได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นมาตรฐาน เดียวกันตามข้อกำหนด ซึ่งทำให้การบรรจุทุกสินค้าได้พอดีกับตู้ ไม่ถึงไปมาทำให้ผลิตภัณฑ์เกิดการแตกหัก นอกจากนั้นการส่งผลิตภัณฑ์ทางไปรษณีย์จะกำหนดขนาดและน้ำหนักในการบรรจุภัณฑ์เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคต่อการบรรจุภัณฑ์และการขนส่งผลิตภัณฑ์บางประเภท

3.3 ข้อกำหนดด้านบุคลากร บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการบรรจุภัณฑ์ของกิจการโดยทั่วไปจะเป็น อุปสรรคต่อการบรรจุภัณฑ์อยู่มาก ซึ่งอาจจะเป็นผลเนื่องมาจาก

- ขาดความตั้งใจในการทำงาน พนักงานโดยทั่วไปจะไม่ค่อยสนใจและรักงานที่ตนทำ ทำให้ การบรรจุภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน
- พนักงานขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการบรรจุภัณฑ์
- พนักงานขาดการประสานงานที่ดีในการทำงาน จึงทำให้ผลงานบรรจุภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ
- ขาดการควบคุมดูแลเอาใจใส่จากหัวหน้างานในอันที่จะทำให้การบรรจุภัณฑ์ได้มาตรฐาน ตามที่ต้องการ

● พนักงานขาดความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในการบรรจุภัณฑ์ จึงทำให้การบรรจุภัณฑ์ เสียค่าใช้จ่ายสูง สิ่งต่างๆ ดังกล่าวล้วนเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างมาก กิจการจึงควรได้มี โครงการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมทั้งทางกายและใจที่จะทำงาน

3.4 ข้อกำหนดด้านงบประมาณ กิจการบางแห่งมีเงินทุนน้อยหรือผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการบรรจุภัณฑ์เท่าที่ควรมักจะตั้งงบประมาณเพื่อการนี้น้อยมาก ซึ่งในบางครั้งการขาดแคลนเงินงบประมาณ เพื่อการบรรจุภัณฑ์ทำให้เกิดแรงผลักดันต้องใช้วัสดุที่ไม่ดี ทำให้ไม่สามารถจะใช้เพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ หรือ เกิดความเหมาะสมในด้านการบรรจุภัณฑ์ได้ การใช้วัสดุไม่ดีและไม่เหมาะสมในบางครั้งอาจทำให้ เสียค่าใช้จ่าย สูงกว่าการใช้วัสดุที่ดี ราคาแพง เพราะมักจะเกิดการแตกหัก ดุดความชื้นและน้ำซึมเข้าได้ง่าย

ทำให้เกิดการเสียหายกับผลิตภัณฑ์และตัววัสดุที่ใช้ในการบรรจุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายรวมจากความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้วัสดุคุณภาพต่ำที่ราคาถูก สูงกว่าการใช้วัสดุราคาแพง

4. ปัญหาตาม ข้อกำหนดทางกฎหมายในการบรรจุภัณฑ์

การบรรจุภัณฑ์นอกจากจะต้องเผชิญกับอุปสรรคที่เป็นข้อกำหนดในด้านการดำเนินการต่างๆ เช่น การขนส่ง ต้นทุน การเก็บรักษา งบประมาณและบุคลากรแล้ว สิ่งร้ายแรงที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้คือ ข้อกำหนดทางกฎหมาย ซึ่งอาจปรากฏอยู่ในเรื่องของระเบียบข้อบังคับในการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ เช่น ความยาวของผลิตภัณฑ์ที่สามารถวางยื่นออกมาจากรถ ผลิตภัณฑ์บางประเภทมีความยาวมากเกินตัวรถ หรือมีน้ำหนักเกินกว่าที่กำหนดตามข้อบังคับของการจราจรก็นับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการบรรจุภัณฑ์

นอกจากนั้นการบรรจุภัณฑ์ยังต้องถูกควบคุมโดยกฎหมายควบคุมอาหาร มาตรฐานอาหาร และผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้กำหนดวิธีการและวัสดุที่ใช้ในการบรรจุภัณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะสำหรับ ผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท ดังเช่น ข้อกำหนดในการบรรจุอาหารสำเร็จรูปที่มีชนิดของภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร ครอบป้องกัน และแอลกอฮอล์ที่บรรจุครอบป้องกันให้ดำเนินการบรรจุภัณฑ์แล้วแต่กรณีที่เหมาะสม ซึ่งดูว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไร ส่วนในด้านการควบคุมผลผลิต เป็นการควบคุมในแง่ของความปลอดภัยของผู้บริโภคว่าจะ ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติและหลักเกณฑ์เพียงใด จึงดูถึงความเหมาะสมในเรื่องภาชนะบรรจุ และส่วนใหญ่จะเน้นที่ความสะอาดไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ดังเช่น ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 7 พ.ศ.2515 เกี่ยวกับภาชนะที่เป็นโลหะต้องปฏิบัติดังนี้

- สะอาดและไม่เคยใช้ใส่อาหารหรือวัตถุอื่นใดมาก่อน
- ด้านในของภาชนะบรรจุต้องไม่มีตะกั่ว สนิมเหล็กหรือสีอื่นใดติดอยู่นอกเหนือจากแล็กเกอร์หรือสีของดีบุก ด้านในของภาชนะบรรจุที่ทำด้วยแผ่นเหล็กต้องเคลือบดีบุกหรือสารอื่นใดที่ป้องกันมิให้อาหารเข้าถึงแผ่นเหล็กได้โดยตรง

- ภาชนะที่บรรจุอาหารไว้นั้น ต้องไม่รั่วหรือบวม ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุเครื่องดื่มโดยมากใช้ขวดแก้ว ครอบป้องกันโลหะ กระจกหรือพลาสติก แต่เครื่องดื่มที่ผลิตในประเทศไทยทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดใช้บรรจุในขวดแก้ว ซึ่งการใช้ขวดบรรจุเครื่องดื่มมีประโยชน์หลายประการ เช่น สามารถมองเห็นเครื่องดื่มนั้นได้ ขวดมีความคงทนและสามารถที่จะนำกลับมาใช้บรรจุเครื่องดื่มได้อีก

ลักษณะของขวด ต้องเป็นแบบที่ทำความสะอาดได้ง่ายและทำความสะอาดได้ทั่วถึง ขวดที่มีก้นบุบเข้าภายในหรือมุมกันแหลมไม่ควรใช้ เพราะจะทำความสะอาดได้ยาก ขวดจะต้องมีลักษณะใสไม่ขุ่นมัวหรือเป็นฟองอากาศในเนื้อแก้ว แข็งไม่แตกง่าย ทนต่อความดันของก๊าซที่บรรจุได้อย่างเพียงพอ

ภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำแข็งเพื่อจำหน่ายต้องสะอาด ผิวเรียบไม่ดูดซึม และไม่เคยใช้บรรจุผลิตภัณฑ์อื่นนอกจากน้ำแข็ง

การบรรจุภัณฑ์สำหรับแต่ละประเภทของผลิตภัณฑ์จะมีข้อกำหนดทางกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีเป็นจำนวนมากจึงขอล่าวเฉพาะตัวอย่างการบรรจุผลิตภัณฑ์เฉพาะเท่าที่ยกมากล่าวเท่านั้น สำหรับท่านที่สนใจขอให้ศึกษาโดยลึกซึ้งจากกฎหมายควบคุมอาหารและมาตรฐานอาหาร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายขนส่ง เป็นต้น ปัญหาสำหรับข้อกำหนดทางกฎหมายอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ฝ่ายด้วยกันตามความเกี่ยวข้องคือ ส่วนราชการ ผู้ผลิตที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยตรง และผู้บริโภค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ส่วนราชการ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการประกอบด้วยปัญหาดังนี้

- การออกกฎหมายในแต่ละปีมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับกิจการที่เปิดดำเนินการใหม่ และจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น
- การออกกฎหมายล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์และผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ที่ผลิตออกจำหน่ายแก่ประชาชน
- ความผันผวนทางการเมืองและเหตุการณ์บ้านเมือง ทำให้ขั้นตอนการออกกฎหมายติดขัดและนโยบายในการออกกฎหมายเปลี่ยนไป
- กฎหมายที่มีอยู่ล้าสมัย บทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดน้อย และมีได้ให้อำนาจการจับกุม หรือลงโทษผู้กระทำความผิดแก่เจ้าหน้าที่โดยตรง
- เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายมิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยเข้มงวดกวดขันพอ หน่วยราชการสถาบันองค์การที่เกี่ยวข้องมิได้ร่วมมือประสานงานกันในการปฏิบัติงาน
- ขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการแนะนำให้การศึกษแก่ประชาชน ให้ทราบว่าสิ่งใดเป็นอันตราย สิ่งใดไม่เป็นอันตราย ตลอดจนขอขยายของการใช้กฎหมายในกรณีนั้นๆ
- เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่รักษากฎหมาย และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพอาหารยังมีคุณภาพไม่ดีพอ เนื่องจากมิได้เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาทางด้านอาหารมาโดยตรง
- หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการควบคุมเป็นหน่วยงานที่มีขนาดเล็กเกินไป มีกำลังเจ้าหน้าที่น้อย งบประมาณน้อย และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่ำ ล่าช้า
- เจ้าหน้าที่บางรายเห็นแก่อามิสสินจ้าง ให้ความร่วมมือกับผู้ผลิตในการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อผลิตสิ่งที่ดี้อยคุณภาพออกจำหน่าย
- เจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย มักตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้มีอิทธิพลบางคนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์

4.2 ผู้ผลิตที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยตรง ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ผลิตอาหารที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยตรง มีปัญหาดังนี้

- ผู้ผลิตไม่รู้จักกฎหมาย ไม่ทราบว่าผลิตภัณฑ์ชนิดใดบ้างที่มีกฎหมายบัญญัติข้อห้ามไว้
- ผู้ผลิตไม่มีความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับการผลิต จึงมีการใช้สารที่มีอันตรายต่อสุขภาพเจือปน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง
- ผู้ผลิตมักจะมุ่งกำไรมากกว่าการสนใจปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงมักปลอมปนดัดแปลงหรือใช้วัตถุดีด้อยคุณภาพในการผลิตหรือผลิตเพื่อจำหน่ายสิ่งดีด้อยคุณภาพด้วยความจงใจ
- การผลิตสิ่งอื่นๆ นอกเหนือจากสิ่งที่ควบคุมตามกฎหมายไม่ต้องขออนุญาตในการผลิตเพื่อจำหน่าย จึงมักเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัยที่มีต่อผู้บริโภค
- สิ่งที่ถูกกฎหมายอนุญาตให้ใช้ได้ กระบวนการผลิตมักมีราคาแพง เช่น สีสผสมอาหาร หรือสารเจือปนอาหารชนิดอื่นๆ ผู้ผลิตจึงมักหลีกเลี่ยงไปใช้สารชนิดอื่นที่มีราคาต่ำกว่าแทนที่ซึ่งสามารถทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้เพื่อลดต้นทุนการผลิต

4.3 ผู้บริโภค ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้บริโภคประกอบด้วยปัญหาดังนี้คือ

- ผู้บริโภคไม่มีความรู้ว่ามีสิ่งที่มีจำหน่ายนั้นชนิดใดบ้างที่มีสิ่งที่เป็นอันตรายเจือปนอยู่ด้วย
- ผู้บริโภคไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายว่าได้บัญญัติสิ่งใดบ้างเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

● ผู้บริโภคเลือกซื้อตามความเคยชินที่ได้ปฏิบัติอยู่เสมอมา โดยเลือกชนิดที่มีสีสดสวยงาม หรือมีคุณสมบัติที่ดึงดูดให้เลือกซื้อมากกว่าการพิจารณาถึงในแง่ของคุณค่า คุณภาพและความปลอดภัย

● ผู้บริโภคอาจมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาหารดี แต่สภาพทางเศรษฐกิจฐานะรายได้ของครอบครัว บังคับให้จำยอมต้องเลือกซื้ออาหารชนิดที่มีราคาถูก คุณภาพต่ำ

● ผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์บางชนิดมีอันตราย แต่จากความเคยชินก็ยังคงรับประทานอยู่เรื่อยๆ เพราะว่ายอันตรายนั้นมิได้แสดงให้เห็นโดยทันที เช่น ผงชูรส พริกดองน้ำส้ม อาหารที่เจือน้ำประสานทอง เป็นต้น

● ผู้บริโภคมิได้รับข่าวสารจากทางราชการเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายหรือความรู้เกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์

แนวทางการแก้ปัญหาทางกฎหมายในการบรรจุภัณฑ์ มีรายละเอียดต่อไปนี้

● ในส่วนราชการ ควรจะมีการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้มีส่วนสัมพันธ์ในด้านการควบคุมให้มากขึ้น และมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ มีการนำเอาข้อมูลหรือปัญหาต่างๆ ที่ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ประสบมา นำมาถกเถียงเพื่อที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างน้อยเดือนละครั้ง

● ในส่วนของผู้ผลิต ผู้ผลิตที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยตรง ควรจะมีการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้ผลิตให้มากขึ้น อาจจะเป็นทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ คำพูดหรือสื่ออื่นๆ ที่ง่ายและสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย นอกจากนั้นผู้ผลิตควรคำนึงถึงคุณภาพในด้านความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นหลัก โดยการผลิตผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในขอบเขตกฎหมาย ไม่ควรคำนึงถึงกำไรที่จะได้รับมากกว่าความปลอดภัยของผู้บริโภค

● ในส่วนของผู้บริโภค ผู้บริโภคควรให้ความร่วมมือกับทางราชการโดยการพยายามติดตามข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองในด้านการบริโภค ควรจะเลือกซื้อสิ่งที่มีคุณค่า ไม่ให้การสนับสนุนแก่ผู้ผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐานหรือขอบข่ายที่กฎหมายกำหนด โดยการไม่ซื้อสินค้าที่คิดว่าคุณภาพไม่ดีพอ

● ในส่วนของสถาบันการศึกษา ควรมีการสอน การผลิตนักวิทยาศาสตร์ควรมีการอบรมความรู้ด้านกฎหมาย และบรรจุภัณฑ์ ผู้ที่สำเร็จออกไปให้ใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ร่วมมือกันช่วยเหลือที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่